

StiftAVISEN

Marts 2016 | nr. 74

TEMANUMMER I ANLEDNING AF
FYENS STIFTS MENIGHEDSRÅDSFORENINGS
100-ÅRS JUBILÆUM

*Stift*AVISEN

nr. 74

- 3** | Frygt ikke, tro kun
- 4-5** | Med rødder i menigheden
- 6-7** | Kampen for sognet
- 8-9** | Menighedsråd og meninger
- 10-11** | Præst uden menighedsråd
- 12-23** | For tro og fællesskab
- 24-25** | Arkitektens viskelæder
- 26-27** | Som en elefant med for meget hud
- 28** | Påskeønsker og jubilæumshilsner
- 29** | Redaktionen
- 30-31** | Opslagstavlen
- 32** | Russiske påskeæg giver mad på bordet

TEMA: Menighedsråd

Indlæg og meddelelser til Stiftavisen sendes til redaktøren:
Mikkel Holmegaard Larsen på mihl@km.dk.

Stiftavisen udkommer næste gang i juni 2016

Deadline er fredag den 4. maj 2016

Frygt ikke, **Tro** kun

Af Mikkel Holmegaard Larsen, redaktør

Fyens Stifts Menighedsrådsforening fylder 100 år, og det fejres blandt andet ved dette temanummer om menighedsråd, der er blevet til i samarbejde mellem menighedsrådsforeningens bestyrelse og Stiftavisen. Af den grund udsendes bladet denne gang til samtlige menighedsrådsmedlemmer, valgte såvel som fødte medlemmer, uanset om de ellers abonnerer på bladet eller ej.

Menighedsrådenes betydning for det folkelige kirkeliv kan ikke overvurderes. Som Anders Kjærsgaard skriver andetsteds i bladet, starter og slutter kirkens åndedræt i menigheden. At kirke i Luthers forståelse ikke er kirke uden menighed, er godt at blive mindet om så ofte som muligt, også fordi det at være kirke er så meget andet end det, der foregår i selve kirken ved søndagens gudstjeneste og de kirkelige handlinger.

Kirken, med præster og valgte medlemmer af menighedsrådene i spidsen, er mange steder den sidste kulturbærende bastion dér, hvor den sidste bus for længst er kørt, hvor forsamlingshusene, sammen med købmanden og bageren, for længst har drejet nøglen om, og hvor skoler, børnehaver og biblioteker i rationalitetens og centraliseringens navn for længst er flyttet milevidt fra folkets liv.

I Grundtvigs eget land går folkeoplysningen hånd i hånd med forkyndelsen af evangeliet, hvorfor man da også skal være forsigtig med at

bedømme menighedens liv på kirketællinger og folketal alene. Der skal værnes om den helt særlige orden, som folkekirken er, med tilstedeværelse overalt i landet. En generøsitet ud over alle grænser, der medvirker til at binde landet og folket sammen.

Når det er sagt, kan der være stor fornuft i at tænke i nye strukturer i de tyndt befolkede områder. Ikke så meget på grund af økonomien, ja, faktisk overhovedet ikke på grund af økonomien, men for at skabe vækst og arbejdsglæde i menighederne; for at skabe attraktive embeder, også for unge teologer, der har tilbragt hele studietiden i en pulserende urban kultur, og som allerede på forhånd er ved at gabe kæberne af led ved tanken om et liv på landet. Der skal ikke spares. Der skal tværtimod tilføjes flere resurser. Der skal bygges sognehuse til aktiviteter og arbejdsfællesskaber. Der skal ansættes sognemedarbejdere, kordegne og sekretærer, og der skal bejles til de frivillige.

Pastor Blicher er død. Både ham, der i Nøddebo Præstegård tilbringer livet i studerekammeret iført sutsko, fez og langpibe, og ham, der i sin pastorale ensomhed vagabonderede på de jyske heder, indtil han blev afskediget og døde. Der skal mere til i dag. Vi lever i en urbaniseret verden, og hvis livet på landet skal bestå, skal det ligne livet i byen på visse centrale områder, også når det gælder det pastorale. Sognepræsten, der

i ensom majestæt klarer det hele, er en drøm uden hold i virkeligheden.

Hvis landembederne skal blive lige så attraktive som byembederne, skal der samarbejde til. Flere præster skal samarbejde om kirkelivet og dele arbejdet med hinanden. Menighedsrådene skal, som de da heldigvis også har gjort mange steder allerede, slå pjalterne sammen og dele de opgaver, der er for store til at løse alene. Dele de lønudgifter, budgetterne ikke kan bære hver især.

Jeg tror ikke, en generel sognereform ligger lige for, så opgaven skal løses ude i sognene, hvilket også er det bedste – så kan man rette lovgivningen ind efter virkeligheden senere. Bevægelser, der kommer fra neden, er ofte mere bæredygtige end dem, der kommer fra oven. Gud blev ikke menneske for ingenting. 2016 er valgår til menighedsrådene. Stil op, stem, vis interesse – gør det stort, gør det levende. Der er nok at tage fat på, og det kan blive spændende for dem, der har modet.

Stiftavisen ønsker Fyens Stifts Menighedsrådsforening tillykke med de 100 år – og gid, at det må gå dem vel i mange, mange år. Menighedsrådene har alderen og ballasten, erfaringen og modenheden til at være dem, der skaber fornyelse i respekt for traditionen og kirkens kerne. Frygt ikke, tro kun. Stiftavisen glæder sig til at følge med.

Med **rødde** i menigheden

Af Jens Rønn Sørensen, sognepræst i Paarup

Af de 112 år, der har siddet et menighedsråd i Paarup Sogn, har den samme familie været repræsenteret i mere end 100 år.

På sognets yderste matrikel mod vest bor Margrethe og Hans Larsen. Det er Hans' barndomshjem, hvor han voksede op som en af otte søskende, og hvor hans far drev et gartneri, som Hans siden overtog. Før det var det hans farfar, der drev gartneri på ejendommen. Men ejendom og gartneri er ikke det eneste, der er overgivet gennem generationer. Det er også medlemskab af Paarup Menighedsråd.

I 1912 – få år efter menighedsrådslovens vedtagelse i 1903 – blev Laurits Larsen indvalgt i menighedsrådet. Han udtrådte af rådet i 1922, men fra 1926, til Hans blev valgt

i 1969, sad hans far, Hans Christian Larsen, i rådet. Fra 1969 sad så Hans i rådet – bortset fra en kort periode i 1980'erne – indtil hans kone, Margrethe, blev indvalgt i 2004. Margrethe er stadig medlem af rådet.

Af de 112 år, hvor der er valgt menighedsråd i sognet, har familien Larsen fra gartneriet på Tyrsbjergvej altså været repræsenteret i mere end 100 tilsammen. Det kan man da kalde menighedsrødde.

Margrethe og Hans har været i arkiverne og fundet interessante billeder, tal og anekdoter frem:

- I 1922 var der uenighed i forbindelse med et præstekifte, så der måtte udskrives nyvalg i utide.
- I 1934 udgjorde sognets samlede budget den formidable sum af 4122 kroner og 47 øre.
- I 1941 skulle der bygges ny præstebolig, og den samlede opførelsessum blev 51.919 kroner.
- I de kolde vintre under Anden Verdenskrig måtte der holdes gudstjenester i forsamlingshuset på den anden side af vejen, fordi man ikke kunne varme kirken op. Det gik dog ud over kirkegangen.
- Der kom ny præst til sognet i 1960'ernes begyndelse. Han så her et godt og overkommeligt embede at afslutte sin præstegerning i. Han måtte søge væk igen, for på få år mere end fordoblede sognet sit indbyggertal.
- Der var et gammelt ønske om at bygge kirke i Tarup, men det blev aldrig til noget. Dog er sognegårdens bygget, så den kan bruges til kirke, og det bliver den også.

Fire menighedsrådsmedlemmer er på vej til at høre en kandidat til præsteembedet i 1922. Hans' farfar havde ikke selv bil, men en sætter kunne sørge for, at de kunne ankomme standsmæssigt til den rigtige opgave.

Indstillingsmøde i forbindelse med præstekifte i 1961. Det foregår hjemme hos den mangeårige kirkerværge Peter Jensen, og for bordenden præsiderer biskop K. G. Holm.

»De har levet med i de store forandringer, der er sket fra et typisk landsogn med en enkelt præst til et stort og aktivt forstadssogn med tre præster«

Vi har talt med Margrethe og Hans om sognet og forandringerne og deres tanker om sognets nutid og fremtid. De har levet med i de store forandringer, der er sket fra et typisk landsogn med en enkelt præst til et stort og aktivt forstadssogn med tre præster.

De har set sognegården blive bygget, kirkegården udvidet, nyt orgel og istandsættelse af kirken i flere omgange.

Og de har først og fremmest set, hvordan kirkens liv i sognet er blevet mangfoldigt og blomstrende.

De hilser fornyelse og forandring velkommen, men lægger stor vægt på genkendelighed og rodfæstethed. Deres sogn skulle gerne vedblive at være et sted, hvor sognets folk siger »vi« og »os« og »vores« om kir-

ken. Deres kirke skal gerne være en, man vender tilbage til, også selv om man er flyttet herfra.

Der kommer ikke en ny generation Larsen i menighedsrådet fra det nu nedlagte gartneri på Tyrsbjergvej, men deres trofasthed mod sogn og kirke fortæller tydeligt om det engagement, der bærer vores kirke og gør, at den med rette kan kalde sig folkekirke.

»Netop kampen har skabt et sammenhold i menighedsrådet«

Kampen for sognet

Af Kirsten Luunbjerg, formand for menighedsrådet i Padesø Sogn

Padesø Kirke har ført en omtumlet tilværelse, der også har budt på sværds slag med biskop og kirkeministerium. Men menighedsrådet har stået fast.

»Og tider skifter, og sæder mildnes, men kunst og kamp kræver stadig stål«. Disse strofer fra »Den danske sang« kunne stå som overskrift for arbejdet ved Padesø Kirke.

Historien om den lille kirke, der ligger så smukt på bakketoppen, går tilbage til 1870'erne, hvor en gruppe folk på egnen mente, at der var for langt til nærmeste sognekirke – syv kilometer, hvilket jo var langt, når det skulle foregå med hestevogn eller til fods. Initiativgruppen, der var indflydelsesrige folk i lokalområdet, blev senere til det kirkeudvalg, der vedtog at bygge en kirke

på det sted, hvor fem sogne – Hårslev, Veflinge, Vissenbjerg, Rørup og Fjelsted – mødtes, og at kirkedistriktet skulle bestå af yderdelene af de fem sogne.

Man gik fra hus til hus og samlede penge ind, og mange bidrog til kirkebyggeriet. Bogensekredsens folketingsmedlem Klaus Berntsen, den senere konseilspræsident, blev medlem af kirkeudvalget, hvilket bevirkede, at Padesø Kirke kom på finansloven. Der blev bevilget 10.000 kroner, der sammen med de indsamlede midler udgjorde de 20.000 kroner, som kirkebyggeriet ville koste. I 1881 stod Padesø Kirke færdig, en bygning i røde sten med skifertag, typisk for den tid. Arkitekt var Wilhelm Haugsted, Odense, som også havde tegnet Langesø Skovkapel. Præsterne fra de tre

største sogne havde på skift gudstjenesterne, således at der ikke skulle være udgifter til egen præst. En ordning, der fungerede helt op til 1997.

Et slag i ansigtet

I 1996 skete der noget. De kirkelige myndigheder – biskop og provst – mente, at ordningen, hvor præsterne fra de tre af sognene på skift forrettede gudstjenesterne i Padesø Kirke, var uholdbar og meget besværlig for præsterne.

Menighedsrådet modtog derfor i maj 1996 en skrivelse fra daværende biskop Kresten Drejergaard med forslag om, at kirkedistriktet skulle nedlægges – at sognedelen skulle tilbage til deres sogne, og Padesø Kirke skulle være filialkirke i Hårslev Sogn. Det var et slag i ansigtet på menighedsrådet – Padesø Kirkedistrikt skulle nedlægges! Menighedsrådet valgte at tage kampen op.

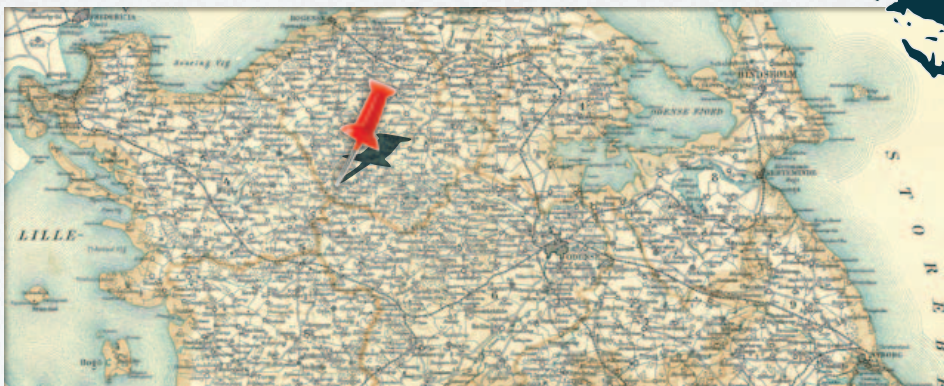
Det blev til tider en hård kamp, der efter mange og lange møder og skrivelser endte med, at menighedsrådet ved hjælp af en advokat indbragte sagen for Folketingets Ombudsmand, med den begrundelse at de kirkelige myndigheder tog mere hensyn til præsternes tarv end til menighedens tarv.

Menighedsrådet stod i enighed fast på at bevare kirkedistriktet. På den baggrund måtte biskoppen trække forslaget om nedlæggelse af kirkedistriktet, og der blev i stedet udstedt et regulativ for den gejstlige betjening af Padesø Kirke, hvilket var det, som biskoppen havde kompetence til i den forbindelse.

Regulativet indeholdt bestemmelsen om, at der kun skulle være én præst – præsten fra Hårslev Sogn, som skulle forrette alle gudstjenester i Padesø Kirke. Regulativet var gældende fra 1997 til 2010.

Padesø – eller var det Paddesø?

Kirkeministeriet var blevet træt af kirkedistrikter – de var for besværlige og skulle nedlægges. Menighedsrådet tog kampen op igen! Efter flere møder og flere skrivelser blev resultatet, at de fem sogne – på biskop Kresten Drejergaards anbefaling – afgav deres yderdele med i alt ca. 600 indbyggere til kirkedistriktet, som blev til Padesø Sogn. Samtidig fik vi fra Kirkeministeriet en dispensation, således at vi fortsat kunne være syv medlemmer i menighedsrådet, hvilket vi er særdeles tilfredse med. For at gøre historien helt færdig meddelte Kirkeministeriet, at Padesø Kirkedistrikt nu var blevet et sogn med navnet Paddesø Sogn.

Så måtte menighedsrådet på banen igen! Bevismateriale for stavemåden Padesø blev fremsendt til Kirkeministeriet, der videre sendte det til Stednavneudvalget – og der ligger det stadig, trygt og godt. Vi fortsætter med stavemåden Padesø, som den altid har været i forbindelse med kirken.

Hvor der er vilje

Det var historien om Padesø Kirke. Vi har kæmpet og opnået et godt resultat, og netop kampen har skabt et sammenhold i menighedsrådet – alle tager deres tørn. Dette gør, at vi nu kan betegne os selv som et meget velfungerende sogn med god kirkegang, med arrangementer med særdeles god tilslutning, med en årlig havegudstjeneste med over 250 deltagere. Der kunne nævnes meget mere. Menighedsrådet har ved en målrettet indsats formået at sætte Padesø Kirke på landkortet. En sådan indsats har ikke noget med sognets

størrelse at gøre. Det kan gøres alle steder, hvis viljen er der. Det er tankevækkende, at den ordning, at præster på skift betjener en kirke, en ordning, som de kirkelige myndigheder dengang mente var uholdbar – at den ordning i dag indføres nogle steder i samarbejds hellige navn.

Tillykke til Fyens Stifts Menighedsrådsforening

Som jeg ser det, er det meget væsentligt at fastholde sognestrukturen som det bærende element i folkekirken, ligesom det er væsentligt, at der er et menighedsråd i hvert sogn – for at så mange som muligt kan tage vare på den lokale kirke. Argumentet med at det er vanskeligt at få folk til at gå ind i et menighedsråd – det er et spørgsmål om at fortælle folk, hvor interessant og udfordrende arbejdet er. Jeg håber, at der fortsat må være et stort antal menighedsråd.

ESSAY

Menighedsråd og meninger

Af Anders Kjærsg, sognepræst
i Nr. Søby-Heden Pastorat

Trods livlig intern diskussion er menighedsrådene tilskuere til meningerne om den danske folkekirke i den offentlige debat.

Menigheden er både bunden og toppen af den danske folkekirke. Uden menighed intet folk og ingen folkekirke. Menighederne repræsenteres af menighedsrådene. I hvert fald i princippet. Kirken er folkets, og folket er de respektive menigheder med de dertil valgte menighedsråd. At rådets medlemmer ikke vælges, men plages om at være med, er en anden sag. Det skal ikke diskuteres her, men er utvivlsomt det største problem, folkekirken har, grænsende til det katastrofale.

Er det meningsløst at sidde i et menighedsråd? Sådan kunne man spørge. Men man kunne også spørge på denne måde: Har et menighedsråd meninger?

Ja, det har de da også om kirken og alt dens væsen. Men de siger det ikke til nogen. Ikke offentligt og ikke højt. Skøjter man de danske aviser igennem, så er det sjældent, man møder en mening fra et menighedsrådsmedlem. Også og måske ikke mindst i forhold til den danske folkekirke og alt dens væsen.

Meningerne overlader man til præster og biskopper, præsterne skriver, biskopperne udtaler sig. Det er fair nok, men det står i en skærende kontrast til selve den demokratiske forestilling om en flad struktur, hvor alle kan give deres mening til kende. Hvem spørger et menighedsrådsmedlem om meningen? Nej vel? Meningerne er professionaliseret som så meget andet.

Ikke blot har menighedsrådene svært ved differencerede regnskaber og komplekse ansættelsesprocedurer, de har også svært ved at give deres mening til kende. Det har man folk til: regnskaber, ansættelse og meningsstilkendegivelse. Menighedsrådene bliver derfor tilskuere til meningerne om den danske folkekirke. Man kunne derfor spørge: Er menighedsrådene meningsløse? Svaret: Ja, i offentligheden.

Til gengæld kan der være en livlig diskussion inden for sognets fire vægge og lidt udenfor og ind i nabosognet og et lille stykke videre. Her kan bølgerne gå højt, så man til tider kløjes i kaffen for at nå at få et ord indført. Men det kræver et godt menighedsråd, hvor folk

»Hvem spørger et menighedsrådsmedlem om meningen? Nej vel?«

er glade for hinanden, hvis man skal turde at være uenige. Uenighed trives bedst, hvis den bunder i tillid.

Personligt har jeg været til adskillige menighedsrådsmøder gennem årene, hvor der er blevet diskuteret frit fra leveren. Osteikis og andet godt er fløjet gennem luften. En ligelig blanding af saglige argumenter og personlige latterliggørelser er blevet mødt med et højrystet: »SKÅL« – efterfulgt af et gennemtænkt

ræsonnement indpakket i nogle små spydige giftigheder. De bedste møder blev ved til over midnat. Som et menighedsrådsmedlem poetisk sagde det: »Vi sad til langt ud på kaffen.«

Har man noget på hjertet, så skal det have stemme. Der er jo en mening med ens meninger også til et menighedsrådsmøde – ikke sandt? Denne meningsudveksling eller meningssammenstød er selve dynamoen i den demokratiske samtale: retten til uenighed.

Som en gammel præst engang sagde: At blive medlem af et menighedsråd er en opdragelse i demokratiets grundlæggende principper. Det har han ret i. Man lærer faktisk at være uenige uden et blive uvenner.

»Lad dit ord have frit løb i blandt os.« Sådan siger vi det i kirkebønnen hver søndag. Det gælder også til menighedsrådsmøderne og gerne videre ud i offentligheden.

Præsten uden menighedsråd

Af Kamille Nygård, Sogne- og fængselspræst, Herringe og Gestelev Sogne og Statsfængslet i Ringe

Når man begynder at drømme om bare et lillebitte menighedsrådsmøde!

Efterhånden som der kommer flere institutionspræster, kommer der også flere præster, der arbejder hele eller dele af arbejdstiden uden tilknytning til et menighedsråd. Det kan umiddelbart have nogle fordele, men i længden kan det mærkes, at der mangler noget.

I flere og flere stillinger oplever præster at være menighedsråds-fri. Al den jammer man kan høre om for gamle, for unge, for travle, for uengagerede, for overengagerede osv. menighedsråd – findes ganske enkelt ikke hos det man kalder institutionspræster.

Præster der ikke er fritsvævende men, så at sige, er kilet ind på en institution, mellem en ledelse som ikke interesserer sig for hvad præsten laver, og en "menighed" der måske ikke lige har efterspurgt en præst.

Mange steder er arbejdsbyrden voksende, fordi det er et felt under udvikling, men det sker uden arbejdsgiver, og uden en organiseret menighed. Ofte også uden en tillidsmand, fordi man falder ned mellem to stole, og økonomien skal forhandles fra sted til sted mellem provstiet og institutionen. Der er bare de mennesker man dér kommer i kontakt med, på sygehuset, på en uddannelsesinstitution eller i et fængsel, som ikke har meget med hinanden at gøre. Mennesker der er "indlagt"

dér for en tid, og så er de videre. Hvem sætter rammerne? Hvem bestemmer arbejdstiden? Hvem fastlægger hvad præsten eller kirken skal tilbyde? Det gør præsten suverænt. Jeg er på 11. år ansat i en delt stilling. Halv tid i to små landsogne, og halv tid som institutionspræst i et fængsel. I sognene er jeg præst for 700 mennesker, i Statsfængslet i Ringe er jeg præst for 86. I hvert sogn er der et menighedsråd, og i et samarbejde mellem de to råd har vi et arrangementsudvalg, et præstegårdsudvalg, udflugtsudvalg, kirkeudvalg, grøn-kirkeudvalg og nok et par flere som jeg har glemt. I fængslet er der bare mig.

Når man er naturligt allergisk over for møder, er der en stor frihed i det. Jeg går ind ad den blå port til fængslet to eller tre dage om ugen, og til jeg går ud igen laver jeg ikke andet end

vi.); *naut.*, of a v
—free and easy,
 little regard for con

at have samtaler med de indsatte og holde gudstjenester. Jo, så laver jeg kaffe, stiller borde op og tager dem ned igen ordner lys og henter varer til dem der skal bage, sætter tilmeldingssedler op og tager dem ned igen, henter tilladelse fra diverse vagtmestre til nye arrangementer. Men i princippet så er der kun det man kunne kalde præstetid. Tid hvor jeg laver det jeg uddannet til, nemlig at tale med mennesker om Gud på en måde der giver mening og måske også trøst. Der er noget én til én over det - ingen omveje.

Ind imellem kan man, som sognepræst, godt savne den fortættethed, arbejdet i et fængsel kan have. Nu er det jo også en stærkt selekteret gruppe, 86 mennesker stort set alle med et liv i stumper og stykker samlet på et forholdsvis lille sted. Jeg ved ikke om man kan kalde

det et drømmescenarie for en præst, men der er i hvert fald noget at se til. Og så er der en smidighed i, at kun jeg udmåler arbejdsdagen. Men der er selvfølgelig også en fare indbygget. Hvad er egentlig behovet? Jeg har ikke mere tid, end jeg har, men hvad skal der foregå i kirken, og hvordan tilrettelægger jeg en gudstjeneste for en menighed der en søndag fx består af: 4 danske mænd, der aldrig har været i kirke før, 4 udenlandske unge mænd der taler henholdsvis spansk, portugisisk og tysk, men også nogenlunde engelsk, 5 kvinder, hvoraf de 2 er afrikanske, den ene katolsk den anden fra en pinsemenighed, og de øvrige tre er danske kvinder som er tidligere misbrugere og nu ganske grundigt bedøvede af medicin og hele tiden ved at falde i søvn? Det skal jeg som præst selv fastlægge. Der er ingen til at korrigere mig.

Fængslets forventninger til præsten har ikke meget med kristendom at gøre. De vil bare gerne have nogle aktiviteter. Og de indsattes forventninger går i alle retninger. Der er ingen at vende tingene med, ingen til at vikariere, dvs. ikke noget perspektiv. Er jeg syg en uge, er der ingen præst.

Er jeg væk en måned på sommerferie, er der heller ingen præst. Jeg begynder lige så stille at savne bare et lille møde i ny og næ med et par stykker, der vil være med og tage ansvar og forstyrre den enmandshær, man er som institutionspræst.

Tanken om et menighedsråd opstår lige så stille på ny. Et lille besværligt demokratisk råd, der synes det er vigtigt at der er en kirke lige netop her.

Kunne man ikke have det?

For tro og fællesskab

Af Johs. Nørregaard Frandsen, professor MSO, Institut for Kulturvidenskaber, Syddansk Universitet

Ved Fyens Stifts Menighedsrådsforenings 100-års jubilæum

Den danske folkekirke blev født, da Frederik VII underskrev Danmarks Riges Grundlov af 5. juni 1849. Med Grundloven overgik det danske rige fra enevælde til repræsentativt folkestyre. Folkekirken beskrives i § 3: »Den evangelisk-lutherske Kirke er den danske Folkekirke og understøttes som saadan af Staten.« Siden har den danske folkekirke balanceret mellem statslig finansiering og lokal styring ude i sognene. Sognene og den lokale kirke med dens liv og dens forkyndelse udgør dermed et særligt sted og en særlig formation mellem stat og civilsamfund.

Dette »sted« blev formaliseret, kunne man sige, ved Lov om menighedsråd i 1903. Menighedsrådene blev indført for at være den folke- og lokalvalgte instans, der skulle styre sognets eller kirkedistriktets forhold.

Denne lov blev vedtaget som led i den almindelige – og frugtbare – demokratisering af det civile danske samfund, som sammen med parlamentarismens indførelse i 1901 var led i opgøret med Estrups diktatoriske og provisoriske styrelse af landet. Det er ret interessant, at 1903-loven faktisk, og som den første styrelseslov i Danmark, anerkendte en fuldstændig kønsmæssig ligestilling, så kvinder og mænd var lige i forhold både til valgret og valgbarehed. Det var en ligestilling, der først nåede valgene til Rigsdagen i 1915. Nå ja! Før vi nu slipper begejstringen over den tidlige ligestilling helt løs, så skulle der dog gå mange

år, nemlig helt frem til 1948, før de første kvindelige præster kunne ordineres i samme folkekirke. Loven om menighedsråd af 1903 rummer således et forsøg på at demokratisere og forankre kirkens forhold i sognenes lokale liv, som havde været lagt i hænderne på præsterne, sogneforstanderskaber, et centralt embedsværk og – måske ikke mindst – i hænderne på et lokalt hierarki af jordbesiddere. Menighedsrådene i den danske folkekirke har således, siden 1903-loven fik virkning, hvad den ikke gjorde alle steder med det samme, bestået af et antal valgte medlemmer samt det pågældende pastorats faste præster. Lov og ordninger er ændret siden, men grundlæggende hviler menighedsrådene stadig på 1903-ordningen. Et menighedsråd har siden 1903 haft brede beføjelser, når det gælder lokal økonomi og råderet over de tildelte ressourcer. Det har indstillingsret til faste præstestillinger og ansætter suverænt kirkens øvrige personale, ligesom det administrerer og bestyrer de til kirken og sognet henhørende bygninger, faciliteter og ressourcer. Men det er lige så interessant, at det på en måde repræsenterer en lang erindring og lange rødder bagud i tiden før 1903-loven og for den sags skyld også længe før omtalte Grundlov af 5. juni 1849.

Ordet sogn har således etymologisk rod i det oldnordiske *søkn* eller *søkna*, der betyder søgen eller at søge mod noget. De danske sognes konkrete historie fortæller sig, men refererer til administrative inddelinger, der stammer fra middelalderen. Ordet sogn rummer imidlertid henvisninger til dette at søge mod et sted, og dette sted er kirken og den tro, som kirken repræsenterer. Det er da nok værd at huske på.

Sognet og rådet

De lokaliserede menighedsråd, som således blev skabt i 1903, har siden haft rollen som unikke »spillere«.

De har nemlig haft stor indflydelse på den nære kirke og det nære menighedsliv, også selv om de og kirken samtidig er underlagt og refererer til et hierarki af provstier, stifter og et kirkeministerium. Menighedsrådene er dermed den danske folkekirkes salt. De er i hvert fald et udtryk for den luthersk-evangeliske kirkes forankring i en bred og samtidig lokaliseret folkelighed.

Der er her ved indgangen til 2016 registreret i alt 1756 menighedsråd i Danmark. Disse råd befolkes af i alt omkring 13.000 medlemmer, der er demokratisk valgte i det lokale samfund, det sogn, hvortil rådet er knyttet, og hvori den pågældende kirke danner midte. Det er jo et ret interessant tal, især når vi sammenligner med danske kommuner og regioner, som de ser ud efter gennemførelsen af den såkaldte Strukturreform i 2007. Der blev således ved kommunal- og regionsvalget i 2009 indvalgt i alt 2468 medlemmer i landets 98 kommunalbestyrelser samt 205 personer i de fem regionsråd.

Der er altså fem gange flere demokratisk valgte medlemmer af menighedsråd i den luthersk-evangeliske folkekirke end i de samlede kommunale bestyrelser i Danmark. Menighedsrådene repræsenterer dermed ikke bare en mulig bredde rent befolkningsmæssigt, de må også anses for at være godt forankrede i en omfattende folkelighed.

Man kunne hævde, at menighedsrådene repræsenterer en lokalisering og bundethed til et sted, som det demokratisk-politiske apparat ikke længere gør på samme måde. Alligevel afvikles langt de fleste valg til menighedsråd ved såkaldt fredsvalg, hvor valghandlingen bortfalder. De åndelige spørgsmål, troen og troens forvaltning, udløser kun sjældent kampvalg og hede diskussioner i vore dage. Sådan har det ikke altid været.

Foreningen af Menighedsraads-Medlemmer i Fyens Stift

Efter 1903-loven opstod der givetvis behov for at koordinere og kvalificere arbejdet i de nye lokale råd. Det første udtryk for en sådan bestræbelse opstod på Fyn. Fyens Stifts Menighedsrådsforening blev nemlig stiftet den 15. september 1916 i Odense og kan således fejre sit 100-års jubilæum her i 2016. I dette runde jubilæumsår er det nok værd at riste foreningen en rune, så det er, hvad jeg gerne vil have lov til i nærværende essay.

Foreningen, der altså var den første forening af sin art i Danmark, opstod som et tilbud for alle rådsmedlemmer og råd i hele Fyens Stift, og den fik da også oprindeligt navnet »Foreningen af Menighedsraads-Medlemmer i Fyens Stift«. Dette navn bevarede foreningen indtil 1942, men det ændredes ved to på hinanden følgende medlemsmøder mandag den 15. september 1941 i Fyns Forsamlingshus og tirsdag den 21. april 1942 i K.F.U.M.s Festsal på Klosterbakken i Odense. Her bliver navnet til det nuværende »Fyens Stifts Menighedsrådsforening«.

Det gamle navn bliver dog undertiden stadig anvendt i referater og skrivelser helt frem til 1972. Måske afspejlede det oprindelige navn, forening af menighedsrådsmedlemmer, noget centralt i, hvad en af de væsentlige formål oprindeligt var og stadig er. Det var nemlig en forening, der skulle udgøre et forum for fri debat mellem medlemmer på tværs af alle menighedsråd og sogne i hele stiftet.

Den fynske forening er som sagt landets første af sin art, der dels organiserede menighedsrådenes medlemmer på tværs af de enkelte, lokale råd, dels på tværs af kirkelige organisationer og retninger. Få år efter den fynske forenings etablering, i 1920, blev der, og det skete med inspiration fra og på initiativ fra den fynske forening, oprettet en egentlig landsforening for menighedsråd og deres medlemmer i hele Danmark, hvortil de lokale og regionale foreninger kunne slutte sig. Den fynske forening gav således grundlaget for og startskuddet til de danske menighedsrådsforeninger. Den i 1920 oprettede landsforening fik navnet »Landsforeningen af Menighedsråd«. Denne landsdækkende organisation skiftede i 1962 navn til »Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer«, så her er navneidentiteten interessant nok gået den modsatte vej fra betoning af råd til understregning af medlemmernes stemme.

Formål og sammensætning

Det fremgår af de nyeste vedtægter, og det er Vedtægter for Fyens Stifts Menighedsrådsforening, der senest er revideret ved generalforsamling af 14. marts 2015, at foreningens formål er:

»§ 2, stk. 1: At samle menighedsrådenes medlemmer til drøftelse af fælles anliggender og styrkelse af det folkekirkelige fællesskab, bl.a. ved at holde møder og kurser.

§ 2, stk. 2: At bidrage til løsning af folkekirkelige opgaver og arbejde på at fastholde og udbygge den indflydelse, som menighedsrådene har ifølge lovgivningen.«

Disse centrale formuleringer er gennem årene ændret og moderniseret, hvilket jeg vil komme tilbage til, men foreningen har forstået sig selv og sine organisatoriske opgaver på nogenlunde samme måde gennem

årene. Der er således, når man gennemser de vedtægter og vedtægtsdiskussioner, som stadig er tilgængelige, og det er de ældste desværre ikke længere, en række formuleringer, der indkredser og understreger tre områder.

Det er for det første foreningens fornemme formål at fremme den frie kirkelige debat i al almindelighed. Dernæst er det for det andet formålet at fastholde og udvikle den kirkelige debat lokalt. Endelig er det foreningens afgørende forpligtelse og opgave at fremme medlemmernes oplysning og adgang til oplysning om kirkelige spørgsmål og kirkelige forhold.

Denne oplysningsforpligtelse varetages fra foreningens start ved at arrangere og afholde foredrag og kurser. Forpligtelsen til at tilrettelægge og udbyde kurser er stadig en markant aktivitet for foreningen i dag. Der er i foreningsdannelsen og gennem alle årene en klar forestilling om, at medlemmerne, menighedsrådenes medlemmer, er suveræne i deres holdninger og primært forpligtede på det lokale menighedsliv og på den lokale kirke. Det udtrykkes eksempelvis således i Vedtægter for Foreningen af Menighedsrådsmedlemmer i Fyens Stift af 20. marts 1976:

»Foreningen har til formål at samle menighedsrådsmedlemmer til drøftelse af kirkelige spørgsmål såvel af praktisk og økonomisk art som vedrørende den kristne menigheds liv og vækst for derigennem at fastholde den indflydelse, som ifølge lovgivningen er tillagt rådene.«

Rådene, de enkelte menighedsråd, ses som handlingens subjekter, mens lov og regler er rammer. Det lyder måske selvindlysende, men er det nok ikke. I hvert fald løber der gennem alle protokollater, alle referater og alle papirer stemmer, der advarer mod at afgive magt og indflydelse til stat og et centralt bureaukrati. Folkekirken skal ikke være statens kirke, der er spredt ud over det ganske land, men sognekirker, der sammen udgør et netværk af tro og kirkeliv, som staten skal støtte på behørig afstand eller med det, der i dag hedder armslængdeprincippet.

Kan vi sagtens finde til dig, hvis du har lyst!

Menighedsrådsforeningen skal facilitere dette forsvar af den nære kirke dels ved afholdelse af møder med folkeligt og kirkeligt indhold, dels gennem etablering af et udbud af relevante kurser, der kan styrke den enkeltes viden om og handlekraft i forhold til arbejdet i menighedsrådene.

Det har i øvrigt fra foreningens start i 1916 været et klart formål ikke bare at holde debatten levende, men også at give det enkelte medlem ret til at ytre sig.

Det fremgår endvidere fra og med de tidligste vedtægter, at bestyrelsen for foreningen skal bestå af 15 medlemmer, hvoraf 10 lægfolk og 5 præster. Det fremgår også, at alle relevante grupper og stemmer i det kirkepolitiske landskab skal have mulighed for at deltage i arbejdet:

Stk. 1: Foreningen ledes af en bestyrelse bestående af 15 medlemmer, 10 lægfolk og 5 præster.

Bestyrelsen vælges på den første ordinære generalforsamling efter hvert menighedsrådsvalg og fungerer, indtil der er valgt en ny bestyrelse.

Stk. 2: Valget foregår i 5 grupper, nemlig følgende:

1. Grundtvigske gruppe.
2. Kirkeligt Centrums gruppe.
3. Indre Missions gruppe.
4. Socialdemokratisk gruppe.
5. Medlemmer uden for disse grupper.

Hver gruppe vælger 2 lægfolk og 1 præst samt suppleanter for disse«
(Vedtægter for Fyens Stifts Menighedsrådsforening, 14. marts 2015)

Den lokale platform

Der kan være mange gode grunde til, at foreningens bestyrelse fra starten blev formet på en måde, så mange stemmer og holdninger kunne sidde med. Dannelsen af foreningen skete jo i en tid, hvor det kirkelige og religiøse landskab rummede skarpe kanter, massive fronter og en særdeles levende debat.

Menighedsrådsforeningen for det fynske stift blev som omtalt vedtaget ved et møde i Odense i 1916. Foreningens vugge stod imidlertid i Agedrup nordøst for Odense, der dengang var en driftig landsby med kirke, præstegård, andelsmejeri, brugsforening og forsamlingshus, og som havde fået status af stationsby, da jernbanen Odense-Kerteminde-Martofte åbnede den 5. april 1900. Landsbyen havde fået forbindelser, sådan som den ny tid åbnede så mange døre og bevidsthedsmæssige ruder på landet og i byerne i disse år.

De folkelige stemmer var stærke. Bevægelser, ideologier og meget forskellige foreninger kæmpede om at få ørenlyd og om at præge folks meninger og forestillinger. Andelsbevægelsen med brugsforeninger, mejerier, slagterier, gartnersammenslutninger, grovvareforeninger og så videre sloges for deres økonomiske fællesskab mod det, der kaldtes kapitalens monopoler. Selvejrbønderne kæmpede for at fastholde deres rettigheder både i forhold til staten og i forhold til tyende og husmænd, som havde fået talerør i de nye politiske partier, vi i dag kender som Socialdemokraterne og Det Radikale Venstre. Folkehøjskolen havde etableret sig og prægede generationer af landbounddom.

De store folkelige bevægelser, som fandt udtryk i arbejderbevægelsen, den grundtvigske bevægelse, Indre Mission, georgisme med videre folde sig ud. Den unge danske folkekirke befandt sig midt i denne frugtbare malstrøm af meninger og kamp om værdier.

Værdierne radikaliseredes! De kirkelige synspunkter var således omkring 1910 ude på landet dybt præget af modsætninger mellem de grundtvigske og de missionske positioner.

Det lader sig stadig aflæse i landsbyer og stationsbyer, hvor missionshusene og de grundtvigske forsamlingshuse stadig står som stovte støtter for og minder om en lokal møde- og debatkultur, der ikke altid var helt fredelig, når man ellers ser ord som våben og tale som kampplads. Den religiøse fortolkning af hverdagslivet og dets udfordringer levede endnu!

Fyn udviklede sig gennem 1800-tallet til en landsdel, hvor den kirkelige og folkelige debat i særlig grad var levende. Menigheder, frimenigheder, valgmenigheder, folkehøjskoler, friskoler og foreninger i mangfoldige afskygninger havde set dagens lys fra og med 1860'erne. De hvilede i mangt og meget på religiøse vækkelser og rørelser, som prægede Fyn allerede i første halvdel af århundredet.

Christen Kold satte sit præg på højskoler og friskoler i Ryslinge, Dalum og Dalby, Vilhelm Birkedal satte sine spor som præst i Ryslinge, og Klaus Berntsen startede friskole i Højby. Der var liv i tiden, modsætninger og konflikter, som vedrørte det nye liv og den nye form for frihed for tanken og dens magt.

Kerteminde-egnen var især i første halvdel af 1800-tallet kendt for sit »gudelige røre«, og stærkt vakte miljøer, altså vækkelser og missionske miljøer, satte stadig deres præg på det folkelige og kirkelige liv omkring 1900 blandt andet i Bregør, Bullerup og Munkebo. I Munkebo var der således en præst ved navn Borchsenius, som spillede en rolle i etableringen af et missionshus i Munkebo i 1906, og som i øvrigt var kendt for sin forkyndelse og sin skarpe tunge.

I Agedrup Sogn havde man bygget et forsamlingshus, der stod klar til ibrugtagning i 1905. »Modellen« bag dette forsamlingshus var forsamlingshuset i Kølstrup, der var blevet etableret for lokale midler i 1896.

Man kunne fra Agedrup, som var i sognefællesskab med Kølstrup, se, hvor godt det hus fungerede, så huset i Agedrup blev ligeledes bygget op for lokale midler. I Kølstrup havde man i vedtægterne indføjet, at der i bestyrelsen skulle være en ligelig fordeling af højre og venstrefolk. I

Agedrup sørgede man i vedtægterne for ikke en politisk fordeling, men en områdefordeling, idet der i vedtægterne står, at bestyrelsen består af syv medlemmer således: tre fra Vester Kærby, to fra Agedrup og to fra Bullerup.

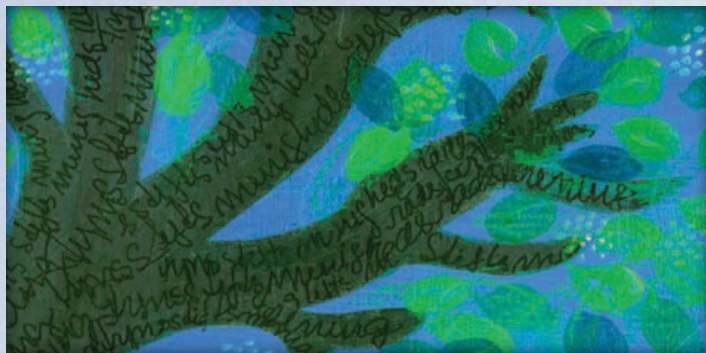
Det er en morsom pointe, at det formentlig er denne fordelingsmodel, som sikrer ejerskab på tværs af mulige modsætninger, der bliver genbragt i de første vedtægter for menighedsrådsforeningen, der jo netop fra starten fordeler bestyrelsesposterne mellem medlemmer efter forskellig kirkelig observans.

Der var således trukket nogle fronter op i det folkeligt-kirkelige landskab i Agedrup-Kølstrup, Bullerup, Vester Kærby og Munkebo, hvor forsamlingshus-folket, overvejende grundtvigianere, mødtes til foredrag, gymnastik og sågar dilettant i deres forsamlingshus i Kølstrup, Agedrup og Rågelund, mens missionsfolkene, der kaldte sig »de troende«, opsøgte forkyndelsen og forkyndende virksomhed i missionshuset i Munkebo eller endda i det nye, store missionshus Bethania i Odense.

Til dette område ankommer en ny, ung præst, idet Lars Peter Hansen kaldes til embedet i 1907. Hansen, der er landmandssøn fra egnen ved Præstø, beskrives som en uimponeret og praktisk mand, der markerede sig ved sin kunnen og arbejdssevne i det tilhørende landbrug. Samtidig beskrives han imidlertid som særdeles bibelstærk og dygtig til at løse troens store knuder og tekststeder op. Lokalhistorikeren Ib Holdt skildrer ham sådan:

»De vakte i Vester Kærby var meget bibelkyndige ikke mindst i Det Gamle Testamente. Det var pastor Hansen også. Når noget var dunkelt og selvmodsigende i bibelen, og det er der jo ikke så lidt, der er, så greb pastor Hansen det ganske praktisk an. Han strøede en håndfuld jernfilspåner ud på et stykke papir og spurgte, om nogen kunne lægge dem i orden. Ingen kunne. Så lod han en magnetisk stang bringe orden i jernspånerne. Konklusionen af dette var så, at hvis Skaberen fører sin tryllestav hen over det meningsløse, kommer der nok orden og mening i det hele.«

(Ib Holdt: Agedrup Krøniken, 2011, s. 188)

Missionsfolkene, de vakte, og især deres præster, Borchsenius fra Munkebo og en række inviterede missionærer og præster fra det meste af Fyn, gjorde, hvad de kunne for at trække sognet til deres side. Det lykkedes imidlertid for den dygtige formidler og teolog Lars Peter Hansen at etablere sig i en menighed i Agedrup.

Det er Lars Peter Hansen, der med sine erfaringer fra et sogne- og kirkeliv, som rummer modsætninger og kampklare tropper, tager initiativet til at få oprettet en forening for alle menighedsrådsmedlemmer i Fyens Stift. Hans erfaringer siger ham med al tydelighed, at fløjene skal bringes om samme bord, så deres samlede viden og kristne ildhu kan komme kirkelivet til gavn og vækst. Samtidig havde han altså set, hvordan forsamlingshuse havde sammensat bestyrelser med repræsentation fra potentielt uenige parter. Så den 15. september 1916 blev Danmarks første forening for et distrikts samlede menighedsråd og især deres medlemmer grundlagt.

De store temaer

Mens vi således kan få indsigt i begivenhederne omkring etableringen af foreningen, så er det desværre ikke muligt at følge de første årtier, for der findes ikke et overleveret materiale. Der er kun tilgængelige protokoller og materiale fra og med 1941.

Det første således tilgængelige protokollat er referat af Bestyrelsen for Foreningen af Menighedsrådsmedlemmer i Fyens Stifts møde i Borgerforeningen i Svendborg den 24. marts 1941. Dagsordenen fortæller, at der er et foredrag ved forstaderinde Lis Rømer, som taler over emnet »Menighedens ældste Rednings- og Opdragelsesarbejde: Skovtoftehjemmene«. Derefter fremlægges det afsluttede regnskab for 1940 tilsyneladende uden bemærkninger. Efter en middagspause er det mødets anden foredragsholder, som er museumsinspektør V. Hermansen fra Nationalmuseet i København, der taler over emnet »Menighedsraadenes Ansvar for vore Kirkebygninger«. I øvrigt indledes mødet med en andagt og åbning ved sognepræst Randkær fra Svendborg, der blandt andet siger:

»Man skal se Menighedsraadenes Tjeneste som en frivillig Tjeneste for den danske Kirke. I denne frivillige Tjeneste staar Kærligheden som den dybe Drivkraft; den Kærlighed, som kommer til os ovenfra i vor Herre Jesus Kristus. Vi maa ønske og haabe, at vi maa være drevet af Guds Kærlighed i Jesus Kristus«

(Protokol for Mandag den 24. Marts 1941)

Møderne var gennem årene i 1940'erne og det meste af 1950'erne præget af oplysende og opbyggelige talere, der var inviteret til at belyse et emne, aspekter af den kristne tro eller sider af det kirkelige liv. Der er stort set ikke punkter på dagsordenen, som diskuterer organisation, men en perlerække af foredrag fra lærde og forstandige folk om kirkegårdenes botanik og arkitektur, om kirkens og kristendommens historie, om litteratur, om folkekirkens stilling i dag, om kirken i udlandet og meget andet.

Ved et møde, som afholdes i Odense den 13. og gentages i Svendborg den 14. november 1945, holder seminarieførstander Smith fra Odense Seminarium foredraget »Har vi Kontakt med Ungdommen?«. Her refererer Smith til det arbejde, som netop er påbegyndt i Regeringens Ungdomskommission under formandskab af professor Hal Koch, og hvor Smith sidder med. Bekymringen er, om den ungdom, der er vokset op under krigen, og som for norges vedkommende har haft våben i hånd, er parate til freden. Der er sideblikke til »stærke Forestillinger«, som

refererer både til nazismen og kommunismen. Krigen har altså et ekko i arbejdet, skønt den ikke har fyldt meget i noterne fra de fem år, hvor besættelsen stod på.

Referaterne giver altså indblik i en slags højskolemøder, hvor det er foredraget om dybe emner med efterfølgende samtale, der er mødets mening og funktion. Der er meget lidt bureaukratisk teknik, lovstof eller andet, der skal håndteres. Det er kirken, troen, menigheden og livsoplysningen med dens vilkår, der er det centrale. Det ændrer sig meget stærkt, når vi nærmer os og kommer ind i 1960'erne, hvor love, forordninger, regler med videre ankommer til dagsordenen. Det første vink herom får vi måske ved mødet og generalforsamlingen den 21. april 1958 i Fyns Forsamlingshus. Det er et dramatisk møde, hvor der blandt andet indføres en ny formålsparagraf, som tydeligvis skal beskytte menighederne mod en erkendt fare for fremmed forvaltning fra statens og bureaukratiets side. Min kilde til mødet er dels protokollen, dels en stor artikel i Fyns Tidende den 22. april 1958, som refererer fra generalforsamlingen.

Det er provst Kaj Rasmussen, Dalum, der indleder mødet med Paulus, Romerbrevet 12,1: *»Saa formaner jeg jer da, brødre, ved Guds barmhjertighed, til at fremstille jeres legemer som et levende, helligt, Gud velbehageligt offer.«* Tekststedet bliver et tematisk spor i det følgende, idet flere refererer til menighedsrådet som det legeme, der er levende og helligt. Provst Johannes Asmund, Ørsted, følger op med en flammertale om, at menighedsrådene har *»noget at skulle have sagt«*.

En indtrængende tale om det ansvar, et menighedsrådsmedlem påtager sig, men også en alvorlig advarsel om, at staten og bureaukratiet vil tage over, hvis ikke menighedsrådene kender deres ansvar og forpligtelser for det lokale kirkeliv og den åndelige vækst. Talen bliver ledsaget af stående klapsalver. Fyns Tidende bemærker:

»At dømme efter den spontane reaktion hos tilhørerne maa der vist være adskillige enkeltheder, som menighedsraadenes medlemmer trængte til at faa genopfrisket – eller maaske ligefrem fik fortalt for første gang. Forsamlingen gav efter foredraget sin tak til kende ved at rejse sig og derefter med haandklap takke taleren.«
(Fyns Tidende, 22. april 1958)

Noget i tiden har udløst en vilje til forsvar for det lokale selvstyre. Det er også baggrunden for, at der nu udarbejdes og indføres en ny formålsparagraf:

»Foreningen har til formaal at samle menighedsraadene til en drøftelse af tidens kirkelige spørgsmaal saavel af praktisk og økonomisk art som vedrørende den kristne menigheds liv og vækst og derigennem at øge menighedsraadenes indflydelse.«

(Protokollen, 21. april 1958)

Der er under mødet en forholdsvis voldsom diskussion af de sidste seks ord. Det bemærkes i referatet i Fyns Tidende, men ikke i protokollen, at flere er nervøse for, at det kan betyde et tilløb til en egentlig kirkeforfatning.

Provst Reiss vender dog tilsyneladende stemningen, så der bliver skabt et entydigt ja til ændringen, da han i et indlæg slår fast, at der er tale om at dygtiggøre menighedsrådsmedlemmerne, så deres røst bedre kan blive hørt.

Kommunikation og New Public Management

Møderne får efterhånden flere og flere punkter på dagsordenen, som handler om juridiske og forvaltningsmæssige forhold, ligesom der kommer høringer af udkast til nye bestemmelser, rapporter, cirkulærer, instrukser og forordninger fra stift, provsti eller ministeriet. Det er dog stadig det oplysende arbejde, som er det centrale i mange år endnu, og det er fornøjeligt og lærerigt at læse referatet af årsmødet den 19. marts 1962 i Fyns Forsamlingshus. Der indledes med højmesse ved provst Wilhelm Reiss, Rudkøbing. Dernæst følger foredraget »Opstandelsen i Grundtvigs salmer« ved domprovst Hans Høirup, Viborg, og et foredrag ved provst Johannes Asmund, Ørsted, om menighedsrådets funktion. Referenten er Wilhelm Reiss, som også forestod højmassen, og hans intense fortolkning og udlægning af Grundtvigs »Påskeblomst! hvad vil du her?« fylder mere end to tætskrevne sider i protokollen. Det er ikke de bureaukratiske spilleregler, der tæller her, men en dyb samtale med salmer, troen og det åndelige.

Ved mødet den 16. november 1963 i Haandværker- og Industriforeningens lokaler i Aarup er det forstander Otto Krabbe, København, der taler over emnet: »Forgår vi af velfærd?«. Det hedder i referatet:

»Det går ud på at dupere andre. Misundelsen dyrkes i reklamens tjeneste. Men vi skal se op fra legetøjet og opdage andre, også uden for vor egen folkefamilie. Materiel velfærd er et velsignet gode, men kan ikke blive endemål. Velfærdssamfundet er kun et grundlag, som vi skal bygge på. Vi kan rejse til Amerika og se, hvordan vi får det om 30 år. Lad os så holde her! (...) Underholdning i hjemmet bliver ikke personligt. TV og biler gør børnenes aktivitet overflødig. Mekaniseringen kan ikke gennemføres uden at der følelsesmæssigt sættes noget til.«

Oplysningen og samtalerne om åndelige og kulturelle spørgsmål har plads og rum, ikke bare ved møderne, men også i de protokollerede referater, som eftertiden skal have indsigt i og glæde af. Det er også efter årtusindskiftet en absolut ambition at fastholde samtalen om åndelige og kulturelle anliggender. Det bliver imidlertid tyde-

ligvis meget sværere. Foredragene og de kirkelige handlinger skilles ud fra møderne, der bliver til egentlige tekniske bestyrelsesmøder med lange og komplekse sager på dagsordenen. Foreningen afholder stadig møder med kirkeligt og kulturelt indhold, men de er uden for bestyrelsens administrative forpligtelser på de formelle bestyrelsesmøder. Økonomien, cirkulærene, betænkninger rykker ind til behandling.

Læsestoffet før hvert møde er stort i omfang, men næppe længere dybt i betydning. For det er ikke salmer, Bibelen, skønlitteratur eller kulturelle bøger, der læses inden møderne. Det er endeløse mængder af A4-rapporter, regelsæt og regnskaber. Blandt de store temaer, som er på stort set hver dagsorden, er kirkens kommunikation med omverdenen. Et af de steder, hvor dette behandles, er for eksempel i referatet af bestyrelsesmødet den 4. februar 1988:

»Jørgen Bang Andersson og Hans Nielsen valgtes til kontaktpersoner for medierne i forbindelse med det kommende menighedsrådsvalg. Valget sker på foranledning af Landsforeningens ønske om at udarbejde en landsdækkende liste over kontaktpersoner«

Referatet af møde den 23. maj 2006 rummer en lille morsom pointe, for man er tydeligvis ikke sikker på, om den dér nye teknologi nu også slår igennem, så man nøjes med et prøveår:

»der er enighed om, at vi tager et prøveår med elektronisk post. Det indebærer, at der skal indkøbes en bærbar computer og en projektor. De samlede udgifter vil beløbe sig til ca. 20.000 kroner«

Den dér IT slog som bekendt an! I referat af den 20. november 2011 vedtager man at anlægge en mere aggressiv formidling til de enkelte menighedsråd:

»Derefter blev der en god diskussion omkring kommunikationsveje for Landsforeningen og ud til medlemmerne. Fremover vil vi i egen bestyrelse på hvert møde udfærdige nogle spørgsmål til samtale i menighedsrådene. På denne måde skaber vi os forhåbentlig et link mellem Landsforening og de enkelte menighedsråd.«

Der er i næsten alle referater fra nu af drøftelser af mediestrategi og samarbejde med medier som eksempelvis TV 2/Fyn, de lokale aviser med videre, hvilket selvfølgelig er yderst relevant og glimrende, men også peger på, at kirken altså ikke længere er selvfølgelig som midten i og basis for det almindelige folkelige liv. Kirken skal nu gøre opmærksom på sig selv. Den skal kommunikere. Det er eksempelvis med glæde, det bemærkes i referatet af møde af 21. januar 2013, at: »Børge K har deltaget i TV2's 25 års-jubilæum. Kanalen vil gerne sende kirkelige indslag«. Mediestrategiske overvejelser er kommet for at blive, men derudover er der et genkommende tema, som vi kunne kalde forsvaret for det lokale selvstyre.

Strømmen af notater, betænkninger, cirkulærer og – måske ikke mindst – regnskabs- og forvaltningsinstrukser ovenfra eskalerer. De opleves, helt berettiget, som et angreb på det lokale selvstyre.

De handler ofte mere om rationelle løsninger, gevinster ved strukturelle omlægninger, besparelser og kontrol af regnskabspraksis. De enkelte medlemmer derude i rådene, folkekirkens salt, får sværere og sværere ved at finde fodslag i en virkelighed, som skulle forvalte åndelighed samt kirkelig og livsmæssig vækst, men som mere og mere handler om helt uigennemskuelige talkolonner og abstrakte systemer. Medlemmerne, også af Fyens Stifts Menighedsrådsforening, må nødvendigvis blive betænkelige ved, hvad formålet egentlig er med al den »service«, der tilbydes fra staten via stiftet og provstiet til det lille folkelige gidsel helt der ude i syvende kartoffelrække. Her samles meningerne op fra diskussionen under punkt 8 ved bestyrelsesmødet den 4. maj 2011:

»Det er også en nyskabelse, at der tilbydes regnskabshjælp – dog fra et selvstændigt, uafhængigt regnskabskontor. Vi synes, at ordningen er god. Generelt er alle kurser blevet billigere bl.a., fordi vi på Fyn har argumenteret for vigtigheden af, at flere så kan deltage. Når det gælder rådgivning af rådene, skal vi holde fast i, at de eventuelle konsulenter, der ansættes, er ansat af os i menighedsrådene. Måske skal vi pålægge landsforeningen at være i offensiven – den skal fortælle kirkeministeren, hvad landets menighedsråd ønsker m.h.t. den fremtidige udvikling.

Det kræver dog et fælles fodslag på årsmødet. Når der skal afgives hørings-svar mangler vi viden om, hvad der menes ude i Fyens Stift. Vores opgave er at »skære« materialet til, så det er enkelt og tilgængeligt. Derefter kan vi håbe på, at alle har et minimum af viden – og måske også håbe på svar.»

Menighedsrådsforeningen lever og har det godt efter 100 år! Det er da noget! Den blev født i Agedrup og i et spændingsfyldt kirkeligt landskab, hvor pastor Lars Peter Hansen så sit snit til at organisere modsætninger, så de kunne tale sammen. I dag er modsætningen ikke den mellem »de vakte« og »de fortabte« eller mellem missionsfolk og grundtvigianere. Den klare udfordring for menighedsrådene i Danmark – og dermed også Fyens Stifts Menighedsrådsforening som paraplyforening – er fuldstændig klart og tydeligt at bevare de sidste rester af åndeligt, folkekirkeligt gods mod en stadig stærkere og stadig mere kompromisløs New Public Management, som ikke et øjeblik ryster på hånden ved ikke at skelne mellem en pølsefabrik og landets mest betydelige varetager af åndelige anliggender.

»Og skriv til englen for menigheden i Laodikea: Dette siger Amen, det troværdige og sanddru vidne, Guds skabnings ophav: Jeg kender dine gerninger, du er hverken kold eller varm. Gid du var enten kold eller varm! Men nu, da du er lunken og hverken varm eller kold, vil jeg udspy dig af min mund.«

(Johannes' Åbenbaring 3,14-16)

LITTERATUR

Preben Espersen: Lov om menighedsråd & Normalforretningsorden. København, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1998.

Forhandlingsprotokol for Fyns Menighedsrådsforening. 8 bind, perioden 1941-2015.

Johs. Nørregaard Frandsen: »Forestilling om fællesskab. Christen Kolds tid«, i Inger Hartby (red.): Gensyn med Christen Kold – en antologi. Ollerup, 2004, s. 10-21.

Inger Hartby (red.): Gensyn med Christen Kold – en antologi. Ollerup, 2004.

Ib Holdt: Agedrup Krøniken. Agedrup, 2011.

Hans Raun Iversen og Anders Pontoppidan Thyssen (red.): Kirke og folk i Danmark. Aarhus, Anis, 1986.

Jørgen I. Jensen: Den fjerne kirke. Mellem kultur og religiøsitet. København, Gyldendal, 1995.

Arkitektens viskelæder

Af Mikael Krarup, Fyens Stiftsråd

Legoklodser, tusser og små sedler blev brugt flittigt, da kristne og muslimer var inviteret til workshop om udformningen af et religiøst rum på Odenses nye supersygehus.

Måske skulle vi kalde rummet et »multi-kulturelt« rum og ikke et »multi-religiøst« et af slagsen? Sådan lød et forslag fra deltagerside på en workshop, der blev holdt den 6. januar om et religiøst rum på det kommende supersygehus i Odense (Nyt OUH), arrangeret af Syddansk Sundhedsinnovation, Region Syddanmark.

Det var vi nu ikke helt enige om i vores gruppe, der nok mere overvejede »Bederum« eller, endnu bedre, »Refleksionsrum«.

Et helt femte bud, der svirrede i luften, var det mere neutrale »Stillerum«. Ændringer af livsvilkår, som jo ofte er et resultat af nærkontakt med et sygehus, kræver ofte tanker, refleksion, ro, ja, måske sagte bønner.

Frugtbart dialog

Vi var således villige til at give det kære barn mange navne – en betegnelsesdebat, der på fin vis afspejlede de mange dialoger, der foregik den januaraften derude i Forskerparken, Odense M, i fysiske rammer af mockups (1:1) af funktionsrum, hospitalsstuer, operationsstuer og så videre.

Stabsfunktionen under Nyt OUH, Syddansk Sundhedsinnovation, står blandt andet for brugerinddragelse i projekteringen af supersygehuset, der efter planen står færdigt i 2022. Denne aften var vi »brugere« målret-

tede til den konkrete arbejdsproces qua vores relationer til forskellige trossamfund. En noget bredere repræsentation havde nok været ønskelig, men vi kristne og muslimske deltagere tog særdeles flittigt, også frugtbart, del i workshoppens forskellige elementer.

Legomænd i bedestillinger

Efter et informativt oplæg om sygehusprojektet fra viceprojektdirektør Torsten Lundgreen og et glimrende inspirationsoplæg fra Marianne Hougaard Larsen (Folkekirkens Tværkulturelle Samarbejde) om religiøs dialog og udvikling i blandt andet de seneste tiår var det tid til første omgang af workshoppen, gruppedialoger og refleksionsøvelser med repræsentanter fra begge trosretninger om de ca. 20 kvadratmeters væsentligste karakteristika eller simpelthen identitet.

Det fløj med flerfarvede post-its gennem rummet. Ord som »rummelighed«, »fleksibilitet«, »værdighed«, »privathed«, »lys«, »mulighed for opbevaring«, »fred og ro« og »fordybelse« sprøjtede ud af tusserne, og de mangefarvede selvkøbende kom op på flip-overen. So far, so good.

Men så kom legoklodserne, plastikdimserne og kartonen op af rodekasserne: »Nu skal I så indrette rummet, værsgo!« Nå, hvad kunne vi nu blive enige om? Et til alle tider rent rum, det var alle med på. Lys, jo, men kun kunstigt, gerne blødt, ingen stearinlys. Markering af retningen mod Mekka var naturligvis påkrævet, det kunne klares med en pil i loftet. Men indgangsdøren ud mod gangarealet skulle flyttes. Den var netop placeret i retningen mod Mekka, ikke hensigtsmæssigt, naturligvis. Det klaredes med en arkitekts viskelæder og en ny tus-markering. Nede i rodekassen med lego lå der et par legomænd. Dem bøjede vi fint ned i den muslimske bedestilling, hvilket afstedkom en lang diskussion om behovet for rummets fleksibilitet i forhold til eventuelle skillevægge (mænd-kvin-

der). Men de var nu ikke nødvendige, hvilket fik sveden minimeret på arkitekternes pander.

Kunne vi være enige om en vandkunst?

Trægulv? Væg til væg-tæpper? Møbler? En bæk, dybe lænestole, siddepuder? Mulighederne her var mange. Symboler? Nej, absolut ikke, rummet skal være neutralt i forhold til religiøse symboler. Plads til bedetæpper naturligvis, og opbevaringsmuligheder til sko er oplagt, ja, et krav. Et ønske om mulighed for at gøre sig ren inden bøn i umiddelbar nærhed af rummet var udtalt fra de muslimske deltagere. Kunne vi også være enige om en vandkunst med rislende vand? Ja, det kunne være en mulighed, som også buddhister og hinduer, ja, vel også ikke-troende ville billige.

Et forslag i min gruppe var desuden at bede en kunstner om at udsmykke rummet, for eksempel med glasmosaikker i de fire vinduer, som dog stadig skulle kunne lukke dagslyset ind, uden at man udefra kunne kigge ind eller ned i stillerummet, som er placeret i stueplan. Diskussionerne var mange, projektmedarbejderne

noterede flittigt, fotos blev taget til dokumentation. Vi blev taget seriøst, det var dejligt at mærke. Men – der er lang vej fra Regionsrådets beslutning fra 26. maj 2014: »At der ved ny- og ombygning på sygehusene sikres, at der etableres nye religiøse rum, der kan benyttes af alle trosretninger«, til den helt konkrete udformning af rummets identitet og dermed brugbarhed for alle religioner. Spændende bliver det at følge.

Workshoppen bestod af både præster, imamer, konsulenter og repræsentanter samt en enkelt studerende og et stifrådsmedlem.

Som en eftersætning til ovenstående kunne man fristes til at give denne lille anekdote: 3. klasse har kristendom. Læreren kigger ud i klassen og spørger: »I dag skal vi lære om forskellige religioner. Er der nogen, der kan nævne en religion?« Lynhurtigt rækker Sofie hånden op: »Ja! Religion Syddanmark!«

Som en elefant med for meget hud

Tekst og foto: Rasmus Agertoft,
kulturformidler, cand.mag.

Lektorieprædikestolene, der var højeste mode efter reformationen, er i dag forsvundet fra Fyn, men resterne af dem findes stadig. For eksempel i Flodstrup Kirke.

Et af de mærkeligste fænomener i danske kirker findes ikke på Fyn. Eller rettere sagt: Det findes ikke længere på Fyn. Tidligere har det ikke været ualmindeligt på øen, ja, mindre ualmindeligt, end de fleste sikkert går rundt og forestiller sig. Bare prøv at sige ordet: lektorieprædikestol – og mange bliver nok fjerne i blikket. Men sådan var det ikke i slutningen af 1500-tallet.

Man kan let gøre sig urigtige forestillinger om reformationen og dens konsekvenser for samfund og kirkeliv. Man kan for eksempel tro, at gejstlighedens middelalderlige fællessprog latin fristede en kummerlig tilværelse efter 1536. Men faktisk blev sprogets posi-

tion styrket. Man kan også forestille sig, at straffesystemet blev mere human, og dommene mildnede, fordi reformationen gik hånd i hånd med humanismen. Men faktisk skete det omvendte: Det blev kongens ansvar at beskytte samfundet mod Guds potentielle vrede, så straffene blev hårdere, ja, helt gammeltestamentlige. Og endelig kan man tro, at reformationen rev de skel ned, som den katolske middelalder havde sat op mellem lægmand og gejstlig i kirkerummet. Men det er også forkert.

Afskærmning af det helligste

Tværtimod sker der nemlig det mærkelige i mange danske kirker fra slutningen af

1500-tallet, at koret bliver skærmet godt og grundigt af fra skibet. Der er sikkert ofte tale om en fornyelse af eksisterende afskærmninger i forbindelse med korbuekrucifikser, korsfæstelsesgrupper og apostle på rad og række, men afskærmninger er det lige godt. Efter reformationen opsættes således et væld af korgitre, der lukker så kraftigt af, at præst og menighed skal gøre sig umage for at se hinanden.

En anden måde at markere adskillelsen af det helligste og det ikke helt så hellige er netop lektorieprædikestolen, der også kan kombineres med et korgitter. Ordet lektorium refererer oprindeligt til en læsepult, der blev placeret på grænsen mellem kor og skib, men det bruges også om adskillelsen generelt og har altså givet navn til de prædikestole midt på et

»Man kan let gøre sig urigtige forestillinger om reformationen og dens konsekvenser for samfund og kirkeliv«

pulpitur i korrundingen, der fra slutningen af 1500-tallet fandt vej til de danske kirker.

For høj for præstens hoved

Der er kun to intakte lektorieprædikestole bevaret i kirker i det nuværende Danmark, begge i Jylland, nemlig henholdsvis i Tise Kirke ved Brønderslev og i Ulfborg Kirke mellem Ringkøbing og Holstebro. Men på Fyn findes der rester af de ikke så få, der har været, og som for eksempel omtales af biskop Jacob Madsen, der visiterede stiftets kirker fra 1588 og knap 20 år frem.

Biskoppen skriver for eksempel om tilstanden i Gudme Kirke, at der godt nok er en prædikestol nede i kirken, men den er »Skarn«, mens den lektorieprædikestol, der findes »offuer Choret« i forbindelse med et korgitter, til

gengæld heller ikke duer, idet præsten klager over, at den er »hannem for høy for hans Hof-fuid«. Men mens ethvert spor af lektorieprædikestolen er væk i Gudme, er adskilligt bevaret andre steder.

Eksempelvis i Flødstrup Kirke syd for Kerteminde. Her opsatte man sig omkring 1580 en lektorieprædikestol foran korbuen, men tog den senere ned, filede lidt til og genbrugte dele af den til en prædikestol af den senere mere vanlige type nede i skibet.

Man har gerne villet have plads til de paneler med påmalede apostle, der oprindeligt flankerede kurven, så anordningen minder lidt om en elefant med for meget hud, men gemmer altså også på et minde om et forglemt stykke kirkeinventar.

Et vist privatliv

Den vistnok sidste lektorieprædikestol på Fyn fandtes i Aunslev Kirke, også på Østfyn, og var der stadig, da endnu en biskop, C.T. Engelstoft, besøgte kirken omkring 1866, men er i dag væk. Forekomsten af fynske lektorieprædikestoler lader dog ikke til at være systematisk opgjort, lige så lidt som der er fremkommet helt overbevisende bud på, at netop denne type prædikestol kommer på mode efter reformationen.

Men måske er forklaringen, som det er blevet foreslået for korgitrenes vedkommende, at også lektorieprædikestolernes afskærmende effekt har været praktisk og sikret et vist privatliv, når præsten forud for altergangen modtog skriftemålet. Heller ikke det forsvandt som bekendt med reformationen.

Påskeønsker og jubilæumshilsner

Af Inger Lund, næstformand i Helnæs Menighedsråd

Marts er den første forårsmåned, og snart er det påske, kirkens største højtid! Nogen vil mene, at julen er større, men jeg holder nu på mit ... og jeg vil gerne fortælle fynboer, at kirken er et besøg værd – især i påsken. Her synges pragtfulde salmer, en af de skønneste er:

*Påskeblomst! hvad vil du her?
Bondeblomst fra landsbyhave
uden duft og pragt og skær!
hvem er du velkommen gave?
Hvem mon, tænker du, har lyst
dig at trykke ømt til bryst?
Mener du, en fugl tør vove
sång om dig i Danmarks skove?*

Salmen skrev Grundtvig i 1817, og Carl Nielsen satte en vidunderlig melodi til digtet 100 år senere. Nu 200 år senere synger vi stadig med stor glæde de gamle ord om bondeblomsten, den gule påskelilje.

Grundtvig var ikke kun salmedigter, han var så meget andet ... blandt andet rigsdagsmand. Valgt på Fyn i Kerteminde-kredsen. Det var uden tvivl besværligt at rejse til Fyn på den tid, så han fremsatte tanker om en Storebæltsbro, 150 år før projektet lykkedes! Det er da tankevækkende – og fremsynet!

Mit påskeønske skal være, at fynske kirker »brolægges« med Grundtvigs bondeblomster, at vi her på vores ø kan skabe en tradition, hvor alle kirkegængere går ud af kirken med en buket påskeliljer påskedag. Så kan vi også tænke H.C. Andersen ind i denne idé. Han var samtidig med Grundtvig, og på sin måde en fynsk patriot:

*Ja, Fyn er ret et herligt land!
Det kan dog ingen nægte.
Dér veksler skov og mark og strand,
og hjertet dér er ægte!*

*Selv navnet Fyn betyder fin,
og vil så meget sige,
at Fyn det er en have fin,
for hele Danmarks rige!*

*Ved tanken om min fødeø
forsvinder hver en smerte,
den favnes af den stolte sø,
og kaldes »Danmarks hjerte«.*

Ordene her er tænkt som en hilsen og hyldest til de mange menighedsrådsmedlemmer, der har været aktive i den fynske menighedsrådsforening fra 1916 til 2016. Til lykke med de 100 år i år den 2. april på Nyborg Strand.

Redaktionen består af:

Ansvarshavende redaktør

Mikkel Holmegaard Larsen

sognepræst, Ansgar Kirke, Odense
mihl@km.dk

Inger Lund

næstformand, Helnæs Menighedsråd
in47lu@hotmail.com

Jytte Kiilstofte Madsen

medlem af Bogense Menighedsråd
jytte@jo-madsen.dk

Kirsten Luunbjerg

formand, Padesø Menighedsråd
luunbjerg@post.tele.dk

Lars Christensen

medlem af Korsløkke Sogns
Menighedsråd, Odense
larschristensen@c.dk

Marianne Horn

medlem af Kerteminde Menighedsråd
mariannehorn@stofanet.dk

Preben Berg

organist, Paarup
preben@paarupkirke.dk

Rasmus Agertoft

kulturformidler, cand.mag., Vindinge
r@smusagertoft.dk

Søren-Herluf Sørensen

sognepræst, Dalby-Stubberup Pastorat
shes@km.dk

Suppleanter

Bo Christensen

medlem af Thomas Kingos Kirkes Menighedsråd
lenebochr@mail.tele.dk

Birgit Folden

medlem af Bogense Menighedsråd
bladdronningen@privat.dk

Kasserer

Rasmus Rasmussen

Svendborgvej 301, 5600 Faaborg
toveograsmus@privat.dk
Telefon 62 61 64 48
Nordea reg.nr. 5702, kontonr. 4376 421 398

Produktion og layout

Mark & Storm Grafisk
Korsvangen 15, 5720 Ringe
Oplag 1750
Foto, hvor intet andet er anført:
Colourbox og privatfoto

Det er tilladt at citere

Stiftavisens artikler, når det sker
med tydelig kildehenvisning.
Synspunkter i Stiftavisens artikler
er ikke nødvendigvis udtryk
for redaktionens holdning.

**Adresseændringer meddeles
venligst til kassereren**

BEMÆRK: STIFTAVISEN HOLDER GENERALFORSAMLING

Torsdag den 31. marts 2016 kl. 10.00-12.00 i Odense Domkirkes lokaler

Vil du være med i redaktionen, kan du henvende dig til redaktør Mikkel Holmegaard Larsen på mihl@km.dk.

Opslagstavlen

– meddelelser fra hele Fyn

FYENS STIFT

Konvent for organister og præster i Fyens Stift

Mandag den 7. marts 2016

Sognegården i Vor Frue Kirke i Odense, Frue Kirkestræde 12 B

- 9.30: Ankomst og kaffe
- 10.00: »En sød og liflig sang og melodi«. Foredrag ved sognepræst Betty Højgaard, Agri. Om gudstjenesten og om at vælge salmer og melodier. Udfordring – eller?
- 12.00: Frokost
- 13.00: »Hårslev Kirkes Musikfestival«. Peter Holz Mogensen, kirkesanger i Hårslev Kirke og tovholder på kirkens musikfestival, fortæller om idéen bag og udførelsen i praksis
- 14.30: Kaffe og evaluering af dagen. Forslag til emner for næste års konvent
- 15.00: Afslutning

Konventet er åbent for alle organister og præster i Fyens Stift. Udgifterne til konventet dækkes af midler fra Fyens Stiftsråd. Dog betaler deltagerne selv for kaffe og frokost, i alt 125 kroner. Man kan søge kirkekassen om dækning af udgifter til frokost og kørsel.

Tilmelding skal foretages samtidig med indbetaling af 125 kroner på konto 0216 4069053580 (Fyens Stift). Tilmelding skal ske på Fyens Stifts hjemmeside (www.fyensstift.dk) senest den 29. februar. Ved tilmelding oplyses navn, stilling, kirke og telefonnummer. Det er meget vigtigt, at tidsfristen overholdes, og at man melder afbud, hvis man er blevet forhindret.

Planlægningsgruppe: organist Ulla Poulsen, organist Henrik Jensen, sognepræst Hans Jørgen Jeppesen og sognepræst Erik Ransby.

Se hele programmet på Fyens Stifts hjemmeside

www.fyensstift.dk

AF- OG TILGANGE AF PRÆSTER I FYENS STIFT SIDEN SIDST

Sankt Knuds

Sognepræst Anne Birgitte Reiter
er fratrådt som sognepræst pr. 31. december 2015.

Sønder Nærå

Sognepræst Jens Buchwald Andersen
er fratrådt som sognepræst pr. 31. december 2015.

Odense Universitetshospital

Sognepræst i Sønder Nærå Pastorat Jens Buchwald Andersen
er ansat som sygehuspræst pr. 1. januar 2016.

Rynkeby-Revninge

Pastor Andreas Peter Dornonville de la Cour
er ansat som sognepræst pr. 1. januar 2016.

DANMISSION PÅ FYN

Årsmøde og generalforsamling

Søndag den 3. april 2016 kl. 11.00-16.00

Stige Kirke, Skippervej 11 A, 5270 Odense N

11.00: Gudstjeneste i Stige Kirke ved sognepræst Karen Nedergaard
12.15: Frokost i Sognehuset, Stigevej 253, 5270 Odense N
13.15: Generalforsamling
15.00: Kaffebord
15.30: Nyt fra Danmission ved et bestyrelsesmedlem
16.00: Afslutning

Betaling for frokost og kaffe er 75 kroner.
Alle er velkomne – ingen tilmelding.
Eventuelle spørgsmål til Inger Lund, tlf. 29 27 05 75.

FOLKEKIRKENS TVÆRKULTURELLE SAMARBEJDE I ODENSE

Gudstjenester

**Church Service in English at Gråbrødre Klosterkirke,
Jernbanegade 9, Odense. Wednesday, March 9 at 5 p.m.
– April 13 at 5 p.m. – May 11 at 5 p.m.**

Pastor: Marianne Hougaard Larsen, ph. 2423 7446, e-mail: ml@fts-
odense.dk

Internationale gudstjenester

**Church service in English at Skt. Knuds Kirke, Odense
Lørdag den 5. marts kl. 18 – Lørdag den 2. april kl. 18 – Lørdag
den 7. maj kl. 18 efterfulgt af spisning.** Flygtninge-indvandrerpræst:
Jesper Hougaard Larsen, tlf. 30 52 62 39, e-mail: jhla@km.dk

Det følgende, hvis der er plads:

**Sprogcafé er åben mandag, onsdag og torsdag kl. 11-17
Language café: Monday, Wednesday, Thursday 11 am – 5 pm**

International mødregruppe/International Mother's Group:

Kontakt kirke- og kulturmedarbejder Line Helle Jespersen, tlf. 63 12 08
73, e-mail: linehj.fts@gmail.com

Tværkulturel Kvindegruppe: Mødes tirsdage kl. 13-15.

Yderligere informationer: Marianne Hougaard Larsen

Andre aktiviteter: se www.fts-odense.dk eller mød os på Face-
book (Folkekirken Tværkulturelle Samarbejde).

Returadresse: 47725 Stiftavisen v. Rasmus Rasmussen, Svendborgvej 301, 5600 Faaborg

Returneres ved varig adresseforandring

Russiske påskeæg - giver mad på bordet

Fattige kvinder i Nordvestrusland tjener til kost og logi ved at male og sælge æg med forårsmotiver fra oprindelige russiske folkeeventyr.

Kvinderne oplæres af den kirkelige hjælpeorganisation Skt. Elisabeth Søstrene i Skt. Petersborg, der også sørger for indkøb af trææg, maling, lak, pensler og videresalg til Folkekirkens Nødhjælp til os i Danmark.

Kvinderne er bundet til hjemmet af plejekrævende børn, ældre og syge forældre eller andre syge slægtninge. Arbejdet med malingen af påskeæggenes kan udføres i hjemmet, og de får derved en helt nødvendig indtægt.

Påskeæg med tre i hver kan købes for 270 kroner i receptionen hos Folkekirkens Nødhjælp, Nørregade 15, 1165 København K, eller på noedhjælp.dk/netbutik.

Af Inger Lund,
næstformand i Helnæs Menighedsråd

